

עפ"ג 34416/11/13 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים
עפ"ג 34416-11-13 פלוני(אסיר) נ' מדינת ישראל 6 מרץ 2014

בפני הרכב השופטים:
כב' השופט יגאל גריל, ס. נשיא [אב"ד]
כב' השופטת ברכה בר-זיו
כב' השופט יחיאל ליפשיץ
המערער: פלוני (אסיר)
ע"י ב"כ עוה"ד גב' מונא אבו אל יונס ח'טיב (ס. ציבורית)
נגד
המשיבה: מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי)
ע"י ב"כ עוה"ד גב' בוגדנוב

פסק דין

א. הערעור שבפנינו הוא על גזר דינו של בית משפט השלום בחיפה (סגנית הנשיא כב' השופטת א. קנטור) מיום 30.10.13 ב-ת.פ. 13-07-37544 לפיו נדון המערער, יליד 1965, ל-12 חודשי מאסר בפועל (שייחשבו מיום מעצרו - 26.6.13), וכן נדון למאסר מותנה לתקופה של 12 חודשים למשך שלוש שנים והתנאי הוא שלא יעבור עבירת אלימות במשפחה, ובנוסף נדון למאסר מותנה בן 6 חודשים למשך שלוש שנים, והתנאי הוא כי לא יעבור עבירת איומים.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הינן בתמצית אלה:

כנגד המערער הוגש כתב אישום בו נטען, כי במועד הרלוונטי לכתב האישום היו המערער והמתלוננת בגדר בני זוג.

בתאריך 26.6.13, בסמוך לשעה 18:30, התקשר המערער לטלפון שברשות המתלוננת ואיים עליה בפגיעה שלא כדין בחייה ובגופה באופן שאמר שיבוא וישרוף אותה ואת בנותיה, וזאת בכוונה להפחידה.

בשעה 00:50 הגיע המערער לבית המתלוננת, דפק בחוזקה בדלת וכאשר סירבה המתלוננת לפתוח את הדלת, טיפס המערער אל ביתה הנמצא בקומה השלישית, והסיג גבול באופן שנכנס אל הבית דרך המרפסת.

לאחר שנכנס לבית תקף המערער שלא כדין את המתלוננת באופן שהפילה ארצה ובעט בראשה וכתוצאה מכך

נגרמו למתלוננת נפישות בצד ימין בראש וחתך מדמם ביד שמאל, משמע, חבלות של ממש.

משהגיעו שוטרים לבית המתלוננת והחלו לדפוק על הדלת, תקף המערער שלא כדין את המתלוננת באופן שהשכיבה על המיטה והטרידה, מכוח העובדה כי היא עתידה להעיד בחקירה נגדו נוכח תלונתה ומעשיו.

המערער סתם את פיה של המתלוננת באמצעות ידו ואמר לה להיות בשקט, לא לפתוח את הפה ולא להתלונן נגדו.

משנכנסו השוטרים לבית נמצא המערער מתחבא ב"בוידם" של הבית.

ג. כתב האישום ייחס למערער עבירה של אימים לפי סעיף 192 של חוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), וכן תקיפה הגורמת חבלה ממש - בן זוג, עבירה לפי סעיף 382(ג) של חוק העונשין.

יצוין, כי העבירה של הסגת גבול לפי סעיף 447(א) של חוק העונשין, נמחקה מהוראות החיקוק שבכתב האישום.

ד. בישיבה שהתקיימה בפני בית משפט קמא ביום 1.10.13, ולאחר שכאמור נמחקה העבירה של הסגת גבול, הודה המערער בעובדות כתב האישום המתוקן וניתנה הכרעת דין שלפיה הורשע המערער בהתאם.

ה. בגזר הדין שניתן ביום 30.10.13 ציינה כב' השופטת קנטור, כי לטענת המשיבה מתחם הענישה הראוי למעשיו של המערער נע בין 14 ל - 24 חודשי מאסר, וכי הפסיקה קבעה שבעבירות אלימות במשפחה נדרשים בתי המשפט להחמיר בענישה ולכן, לטעמה של המשיבה, יש להטיל על המערער את הרף הגבוה ביותר במתחם לאור הצורך להגן על שלום הציבור.

ב"כ המשיבה גם הצביעה בפני בית משפט קמא על כך שעברו הפלילי של המערער - מכביד. לחובתו של המערער 28 הרשעות בעבירות שונות, לרבות בתחום אלימות במשפחה, כשהמתלוננת בת זוגו השלישית של המערער ובעבר הורשע בעבירות אלימות קשות כנגד בנות זוג קודמות שלו וכנגד ילדיהן.

ו. ב"כ המשיבה טענה בבית משפט קמא שהמערער הוא בעל דפוס עברייני מוכח בתחום אלימות במשפחה ואינו מבקש כלל לתקן את דרכיו ולשקם את התנהגותו. קיים גם סיכון כי המערער ישוב ויסכן את המתלוננת או כל בת זוג פוטנציאלית אחרת, ולכן עתר ב"כ המשיבה שהמאסר בפועל שבית המשפט יטיל על המערער יהא ברף הגבוה של המתחם ולרבות מאסר על תנאי מרתיע, צופה פני עתיד.

ז. מאידך גיסא טענה הסניגורית, כי המערער התחרט על מעשיו (כפי שגם אמר בדבריו לבית המשפט מיום 1.10.13), חש צער על התנהגותו ומעוניין לשקם ולחזק את הקשר בינו לבין בת זוגו הנוכחית. הסניגורית ציינה, כי המערער יליד יהודה ושומרון, בן למשפחה קשת יום ומרובת ילדים ולפני 20 שנה קיבל היתר שהייה בשטחי המדינה בעקבות סיוע לכוחות הביטחון. למערער שישה ילדים והוא סובל מבעיות בריאותיות ובעיקר בתחום האורתופדי (פריצת דיסק).

ח. באשר לעברו הפלילי של המערער, ציינה הסניגורית, כי מאז עבירת האלימות האחרונה שביצע המערער (לפני כשבע שנים) הוא לא היה מעורב בעבירות אלימות ולא הורשע בגינן.

באשר למערכת היחסים בין המערער לבין בת זוגו הנוכחית, טענה הסניגורית כי הם מנהלים משק בית משותף, שהאירוע נשוא הדיון הוא אירוע חד פעמי שאינו מאפיין את מערכת היחסים ביניהם והמתלוננת אף ציינה בפני בית המשפט כי היא סולחת למערער ומעוניינת להמשיך את הקשר איתו הואיל והוא מכבד אותה ואת בנותיה ואף תומך בהן כלכלית.

ט. הסניגורית ביקשה לקבוע, כי מתחם הענישה הראוי נע בין מאסר מותנה לבין מאסר בן 10 חודשים ועתרה לכך שבית משפט קמא יטיל על המערער מאסר החופף את תקופת מעצרו.

עוד טענה הסניגורית, שכתוצאה ממעשיו של המערער לא נגרם נזק בלתי הפיך וכי הרקע לביצוע העבירות היה ויכוח חד פעמי, ומדובר באירוע אלימות בודד, ועונש מאסר ישפיע על המערער בגין מצבו הרפואי.

י. בגזר דינו כתב בית משפט קמא שהמערער עצמו, בדבריו לפרוטוקול, ציין כי היה תחת השפעת אלכוהול ולכן פרצו וויכוחים והוא מבקש שהמתלוננת תסלח לו בשעה שהוא עצמו אינו סולח לעצמו. המערער גם הסכים בפני בית משפט קמא לכל תנאי שיוטל עליו וציין, כי בזמן האחרון הוא לא עבד.

יא. בית משפט קמא קבע עוד בגזר דינו, כי בהתאם לתיקון 113 של חוק העונשין הוא קובע שיש לראות בעבירות נשוא כתב האישום משום אירוע אחד ולכן, יש גם לקבוע מתחם ענישה הולם לאירוע כולו ולגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע.

יב. כמו כן, עמד בית משפט קמא על עיקרון ההלימה, כפי שנקבע בסעיף 40ב' של תיקון 113 לחוק העונשין, והוסיף שעל בית המשפט לקבוע מתחם ענישה הולם למעשה העבירה שביצע המערער בהתאם לעיקרון המנחה. לשם כך יש להתחשב בערך החברתי שנפגע כתוצאה מביצוע העבירה, מידת הפגיעה באותו ערך חברתי מוגן, ומדיניות הענישה הנהוגה בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

הערך החברתי המוגן שנפגע ממעשיו של המערער הוא שלומה, ביטחונה ושלווה נפשה של המתלוננת, בת זוגו

של המערער.

יג. את מתחם הענישה ההולם למעשה העבירה שביצע המערער העמיד בית משפט קמא על תקופה שבין 6 ל-18 חודשי מאסר בפועל, וזאת בהתחשב בנזק שנגרם למתלוננת מביצוע העבירה, הן באיומים שאיים עליה המערער והן בחבלות הגוף שנגרמו לה, והן בעובדה שהמערער ביקש למנוע מהמתלוננת להתלונן כנגדו בכך שחסם את פיה באמצעות ידו ואמר לה להיות בשקט ושלא תתלונן עליו.

יד. יחד עם זאת, הביא בית משפט קמא בחשבון את עמדתה של המתלוננת שסלחה למערער וביקשה להמשיך ולחיות עימו, וכן התחשב בית משפט קמא בעובדה שהמערער נטל אחריות על מעשיו, הודה בהזדמנות הראשונה, והביע צער וחרטה.

כ. התחשבה שופטת קמא במצבו הבריאותי של המערער ובהשלכות של מאסר ממושך על מצב בריאותו זה. בד בבד גם הביאה שופטת קמא בחשבון את עברו הפלילי העשיר של המערער שהורשע בעבר בעבירות של תקיפת קטין על ידי אחראי, היזק לרכוש במזיד, פציעה, חבלה כשהעברין מזויין, עבירות רכוש, עבירות כלפי עובדי ציבור, איומים, שוד מזויין, הצתת רכב ובריחה ממעצר.

שופטת קמא הוסיפה, שבמיוחד לוקחת היא בחשבון את העובדה שהמערער עבר עבירות שעניינן אלימות במשפחה כלפי בנות זוג קודמות שהיו לו, מה שמצביע על מסוכנות ממשית לשלומה וביטחונה של המתלוננת כאן.

בהתחשב בכל המפורט לעיל, הטיל בית משפט קמא על המערער את העונשים שפירטנו בפתח דברינו.

טו. המערער ממאן להשלים עם גזר דינו של בית משפט קמא וטוען בהודעת הערעור המתוקנת המונחת בפניו, כי שגה בית משפט קמא משגזר על המערער תקופת מאסר ממושכת של 12 חודשים בפועל. כמו כן נטען, שבית משפט קמא נתן משקל בלעדי לאינטרס הציבורי ולא נתן משקל מתאים לשיקולים לקולא שפירט המערער, דהיינו, הודאתו של המערער, חרטתו וקבלת אחריות על מעשיו, כשכל אלה גם מביעים חרטה כנה, לטענת הסניגורית, וכן הביאו לחיסכון בזמן שיפוטי.

זז. באשר לעברו הפלילי של המערער, טוענת הסניגורית, שבית משפט קמא לא התחשב בכך שמזה עשור לא ריצה המערער מאסר מאחורי סורג וברית. כן לא נתן בית משפט קמא משקל לכך שהרשעתו האחרונה של המערער בתחום האלימות היתה לפני כתשע שנים ובגינה נדון המערער לעונש המופנה כלפי עתיד.

יז. עוד נטען, שבית משפט קמא לא התחשב בנסיבות האישיות של המערער (יליד 1965), שבשנות ה-2000, ועל רקע שיתוף פעולה עם כוחות הביטחון, עבר לשטחי המדינה עם בני משפחתו ותנאי

ההשתלבות בחברה היו קשים ביותר וגרמו לבעיות משפחתיות וחברתיות רבות.

יח. המערער, כך נטען, אב לשישה ילדים ועד למעצרו, ולמרות מגבלותיו הבריאותיות הקשות והעובדה שהוא עומד בפני ניתוח גב, עבד המערער ודאג לפרנסת בני משפחתו ותפקד בצורה נורמטיבית.

הסניגורית מפנה לדבריה של המתלוננת בישיבת הגישור מיום 15.9.13, שם ציינה המתלוננת כי היא סולחת למערער, וכי התנהגותו במקרה זה אינה מאפיינת את מערכת היחסים ביניהם, וכן ביקשה שלא תוטל על המערער תקופת מאסר נוספת על מנת שיוכל לשוב למשפחתו, לחיות עימה, ולפרנסה.

כמו כן, ציינה הסניגורית שהן לפי דברי המתלוננת והן לפי המרשם הפלילי מדובר באירוע חריג בהתנהלותו של המערער מזה מספר שנים.

ט. עוד טוענת הסניגורית, שבית משפט קמא הטיל את הענישה, לתקופה ממושכת, על המערער מבלי ליתן את הדעת לנזק שעלול להיגרם למתלוננת ומשפחתה כתוצאה מכליאתו של המערער.

לדעת הסניגורית, נתן בית משפט קמא משקל עודף לשיקול הגמול וההרתעה על פני ההתחשבות בנסיבותיו האישיות של המערער, ובפרט בנסיבות המקרה דנן.

כ. הסניגורית מקצה פרק נוסף בטעוניה לאורך המאסר המותנה שהוטל על המערער במסגרת גזר דינו של בית משפט קמא (משמע, 12 חודשים) על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור כל עבירת אלימות במשפחה במובן הרחב, וכן שישה חודשים מאסר מותנה כנגד כל עבירת איומים. לטעמה של הסניגורית תקופת התנאי אינה מידתית, התנאי הוא רחב ביותר וחל על מגוון עבירות אלימות ויש בכך משום הפרת האיזון הראוי בין רכיבי הענישה השונים.

כא. בישיבה שהתקיימה בפנינו ביום 20.12.14 חזרה הסניגורית על תמצית הטענות שבערעור ואילו ב"כ המשיבה, שהגישה לעיוננו את גיליון הרשעותיו הקודמות של המערער, טענה שאין העונש חורג לחומרה, אדרבא, הוא נוטה לקולא הואיל והעונש מתאים לנאשם שזו פעם ראשונה המורשע בעבירות מסוג זה, אך אין זה כך כשמדובר במערער שלחובתו עבר פלילי מכביד, ובין היתר עבירות אלימות במשפחה כלפי נשותיו הקודמות, ולרבות עבירה של חבלה כשהעבריין מזויין.

כב. באשר לעובדה שהמתלוננת סלחה למערער, הפנתה ב"כ המשיבה לפסיקה שלפיה מדובר בתופעה מאוד מוכרת, ולעיתים אף ניתן ללמוד מהתנהלות זו את ההיפך, דהיינו, שאין המדובר בנסיבה מקלה.

באשר לעונש המאסר המותנה, ציינה ב"כ המדינה שלטעמה אורך התנאי הוא מידתי ולגבי סיווג התנאי משאירה

היא עניין זה לשיקול דעתו של בית משפט זה.

כג. לאחר שנתנו דעתנו לעובדות כתב האישום שבהן הודה המערער ולפיהן הורשע, ולאחר שעיינו בגזר דינו של בית משפט קמא, בפרוטוקול הדיון שבפני בית משפט קמא, ולטיעונים שבהודעת הערעור, לרבות גיליון ההרשעות הקודמות של המערער, והטענות שהועלו בעל פה בזמן הדיון, אנו סבורים שאין מקום להתערב בעיקרו של דבר בפסק דינו של בית משפט קמא, זולת שינוי מסוים בעונש המאסר המותנה שהוטל על המערער.

כד. אין צריך לומר, כי המעשים שביצע המערער כלפי בת זוגו, ואשר בגינם נשפט בפני בית משפט קמא, מעשים חמורים הם שתפקידו של בית המשפט להגיב עליהם בחומרה.

יפים לעניין זה הדברים שנאמרו מפי כב' השופטת (בדימוס) א. פרוקצ'יה:

"מעשי האלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה, כי בתוך משפחה ישרו יחסי אהבה, הרמוניה וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטינים או בת זוג. באלימות במשפחה נגישותם של קורבנות העבירה למערכת המשטרתית או למערכות הסיוע האחרות היא עניין מורכב וקשה, הטעון רגשות חזקים, פחדים ואימה. הבושה ורצון לשמור על שלמות המשפחה הופך לא אחת את התלונה על אלימות במשפחה למהלך קשה וטעון. לא אחת, קיימת תלות כלכלית ורגשית של בן הזוג המוכה בבן הזוג המכה, ותלות זו גם היא מקשה על חשיפת הפגיעה. גורמים אלה ואחרים בשילובם, משווים מימד מחמיר לעבירות אלימות במשפחה. נפוצותן של עבירות אלה והצורך להגן על קורבנות האלימות שהן על פי רוב חסרי ישע, תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה (ע"פ 6758/07 פלוני נ' מדינת ישראל מיום 11.10.07, פסקה 7)".

כה. סבורים אנו, כי בית משפט קמא יישם כראוי את כל השיקולים שהיה עליו להביא בחשבון במקרה שבפנינו. עיון בגזר הדין מעלה, כי אכן כך גם נהג בית משפט קמא ואין לבוא לגביו בטרזניה כלשהיא.

בצדק ציין בית משפט קמא, כי העיקרון המנחה בענישה הוא עיקרון ההלימה, דהיינו, יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו, ומידת אשמו של הנאשם, לרבות סוג ומידת העונש המוטל עליו.

כו. במקרה שבפנינו מדובר במי שלחובתו 28 הרשעות קודמות.

אמנם נכון הוא, כפי שטענה בפנינו הסניגורית, שעבירת האלימות האחרונה בה הורשע המערער היתה מלפני כשבע שנים (תקיפה סתם של קטין) בגינה נדון המערער למאסר הצופה פני עתיד. עבירת האלימות שבגינה נדון המערער למאסר היתה מלפני כתשע שנים, ולכן, לטענת הסניגורית, אין מקום לטענה לפיה יש להחמיר עם המערער בגין עבירות אלימות במשפחה שהרי אלה בוצעו לפני שבע ותשע שנים, ואין לקבל את הטענה שעבירות אלה גוברות על הנסיבות לקולא.

כז. איננו מתעלמים מטענותיה אלה של הסניגורית, אך בו זמנית גם לא ניתן להמעיט ממשקלן ומשמעותן של 28 ההרשעות הקודמות שלחובת המערער שתחילתן בעבירת היזק לרכוש במזיד משנת 1981 (בהיות המערער כבן 16). בהמשך צבר המערער לחובתו, בין היתר, עבירות של פריצה לבניין שאינו דירה וביצוע גניבה, התנהגות פרועה במקום ציבורי, גניבה מתוך רכב, שימוש ברכב בלי רשות, תקיפה סתם, בריחה ממעצר, הצתת רכב מנועי במזיד, שוד מזויין וקבלת דבר במרמה (הרשעה מס' 12 שבגינה נדון המערער לארבע שנות מאסר בפועל), איומים, קבלת רכב או חלקי רכב גנובים, החזקת נכס חשוד כגנוב, העלבת עובד ציבור, ניסיון לתקיפה סתם - בן זוג, חבלה במזיד ברכב, חבלה כשהעבריין מזויין, הפקרה אחרי פגיעה, נהיגה פוחזת של רכב, פציעה, ותקיפה סתם של קטין.

כח. על המערער הוטלו בגין הרשעותיו בעבר עונשי מאסר לריצוי בפועל, אך כמסתבר שהמערער לא הפיק את הלקח הנדרש. אמנם חלפו מספר שנים שבמהלכן לא נרשמה לחובתו של המערער הרשעה נוספת, אך עובדה היא שהמערער ביצע את העבירות נשוא הדיון כאן (איומים ותקיפה הגורמת חבלה ממש כלפי בת זוג), ובהביאנו בחשבון את הרשעותיו הקודמות המרובות של המערער, לא ניתן להגדיר את האירוע נשוא כתב האישום הנוכחי כ"**מעידה חד פעמית**".

כט. בשים לב לכלל נסיבות העניין, לא ניתן לומר כי הענישה שהוטלה על המערער בבית משפט השלום איננה מאוזנת או איננה מידתית. אדרבא, נראה כי הענישה שהוטלה עונה כנדרש על עיקרון ההלימה כפי שנקבע בסעיף 40ב' של חוק העונשין (תיקון 113), וזאת בהביאנו בחשבון את הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, מידת הפגיעה בערך החברתי המוגן, ומדיניות הענישה הנהוגה בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

ל. הגם שאנו מביאים בחשבון את הטענות שהועלו מטעמו של המערער בדבר מצבו הבריאותי וכן את התנאים בהם הוא שוהה במאסר נוכח היותו טעון הגנה לאור עברו, לא ראינו הצדקה כלשהיא להתערבותנו בתקופת המאסר בפועל שהטיל בית משפט קמא על המערער, הואיל ולא שוכנענו כי נפלה שגגה כלשהיא בגזר דינו של בית משפט קמא.

לא. טענה אחת שהעלתה הסניגורית מקובלת עלינו ומתייחסת לאורך תקופת המאסר המותנה שהטיל בית משפט קמא על המערער.

לפי גזר הדין נדון המערער למאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים למשך שלוש שנים, כשהתנאי הוא שלא יעבור עבירת אלימות במשפחה, וכן נדון למאסר על תנאי לתקופה של שישה חודשים למשך שלוש שנים והתנאי הוא שלא יעבור עבירת איומים.

הטענה שבערעור היא, שהתנאי הוא רחב ביותר, וחל על מגוון עבירות אלימות ויש בכך כדי להגביל את שיקול דעת בית המשפט לכשיהיה צורך בהפעלת המאסר המותנה.

סבורים אנו, שבעניין זה בלבד יש מקום להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא, ולהורות כי המאסר המותנה לתקופה של 12 חודשים למשך שלוש שנים, יחול לגבי עבירות אלימות במשפחה מסוג פשע.

ואילו לגבי עבירות אלימות במשפחה מסוג עוון (וכן גם לגבי עבירת איומים), יועמד המאסר המותנה על תקופה של שישה חודשים למשך שלוש שנים, וכך אנו אכן מחליטים.

לב. אנו גם מפנים את תשומת לב שב"ס לדברי בית משפט קמא בסיפא של גזר דינו בדבר מצבו הבריאותי של המערער וטענתו שהוא אמור להיות מנותח בגבו בגלל מצב זה.

לג. התוצאה מכל האמור לעיל היא, שאנו מורים על דחייתו של הערעור, למעט התיקון עליו הורינו לעיל (בפיסקה ל"א של פסק דיננו) בנוגע לעונש המאסר המותנה.

ניתן היום, ד' אדר ב' תשע"ד, 6 מרץ 2014, במעמד הנוכחים (פטרנו את המערער, לבקשתו, מחובת נוכחות בשימוע פסק הדין ועל הסניגורית להמציא את פסק הדין בהקדם למערער).